

Višejezičnost kao predmet multidisciplinarnih istraživanja –
28. međunarodni znanstveni skup Hrvatskoga društva
za primijenjenu lingvistiku (HDPL)

Dino Dumančić

U Zagrebu se od 25. do 27. travnja 2014. održao 28. međunarodni znanstveni skup u organizaciji Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku s krovnom temom *Višejezičnost kao predmet multidisciplinarnih istraživanja*. Znanstvenici koji se okupljaju na savjetovanjima HDPL-a za cilj imaju produbljivanje spoznaja i istraživanje pojavnosti vezanih uz lingvistiku, psihologiju, obrazovanje, računalnu znanost i sl., a ne jezične pravilnosti. Na ovome je međunarodnome skupu ponuđen bogat izbor zanimljivih izlaganja u okviru područja poput jezične politike, analize jezika, sociolingvistike, dijalektologije, jezičnoga krajobraza, hrvatskoga kao nasljednoga jezika, jezika struke, jezičnih kontakata u prošlosti i sadašnjosti, glotodidaktike, višejezičnosti, prevođenja, izgovora, standarda i varijanti, analize terminologije te učenika s posebnim potrebama i ovladavanja inim jezikom. Temu višejezičnosti nastojalo se istaknuti i kroz izlaganja koja su se održavala na hrvatskome, engleskome i njemačkome jeziku.

Program HDPL-a sudionicima je ponudio tri plenarna predavanja, osamdeset i devet izlaganja koja su se održavala u paralelnim sekcijama, zatim predstavljanje knjiga te postersku sekciju. Uz stručnjake s domaćih sveučilišta i obrazovnih institucija, kvaliteti i dinamici skupa pridonijeli su izlagači iz Francuske, Velike Britanije, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Srbije, Rumunjske, Nizozemske, Mađarske i Italije. Predsjednica Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku Sanda Lucija Udier svečano je otvorila skup predstavljajući raznovrstan program i ugledne izlagače. Sudionike je također pozdravio dekan Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Damir Boras.

Prvim je izlaganjem skup otvorila Henriëtte Hendriks, ugledna profesorica sa Sveučilišta u Cambridgeu, komentirajući današnji višeslojni krajobraz učenja i usvajanja jezika te ujedno predstavljajući vlastito istraživanje u kojemu se bavila izražavanjem kretanja u drugome jeziku. Milica Gačić s Učiteljskoga fakulteta u Zagrebu bavila se pitanjem europske politike višejezičnosti i jezične raznolikosti, dajući uvid u pravni temelj i razvoj višejezičnosti u Europskoj uniji, relevantne programe te dokumente za promicanje višejezičnosti. Jagoda Granić s Filozofskoga fakulteta u Splitu u svome je izlaganju govorila o stvarnome odnosu jezičnih većina i manjina, ističući problematiku manjina, zaštite njihovih prava, nerazmjernosti dviju skupina i promicanje višejezičnosti. Ina Ferberžar s Filozofskoga fakulteta u Ljubljani dala je zanimljiv uvid u problematiku i izazove jezičnoga testiranja slovenskoga jezika u kontekstu imigranata u Sloveniji. Autorica u svome radu suprotstavlja pitanje plurilingvizma i tendencije prema jednojezičnosti i naziva ih paradoksalnom situacijom.

Aida Korajac i Jelena Cvitanušić Tvico s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu uvele su sudionike u afektivnu domenu strategija kojima potomci hrvatskih iseljenika s hrvatskim kao nasljednim jezikom pribjegavaju prilikom ovladavanja kompleksnijim morfosintaktičkim strukturama. U istraživačkome dijelu predložile su analizu dnevnika učenja te pozitivne i negativne atribucijske stilove govornika. Tamara Gazdić Alerić s Učiteljskoga fakulteta u Zagrebu i Marko Alerić s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu raspravljali su o sekundarnoj jezičnoj kompetenciji u vertikalnoj višejezičnosti. Uz objašnjavanje pojmova vertikalne i horizontalne višejezičnosti te kompetencija poznavanja materinskoga jezika autori su se bavili analizom dostupnih testova znanja i tipova zadataka kojima se provjeravaju različita postignuća učenika. Tomislav Čužić iz Športske gimnazije u Zagrebu u svojem je izlaganju dao prikaz tipova pravopisnih i prijenosnih odstupanja, pritom ističući važnost kontrastivne analize i vježba kojima je svrha sprečavanje nastanka pravopisnih pogrešaka. Jurica Polančec s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu obrazložio je odnose između akcionsarta hrvatskih glagola i izražavanja glagolskoga vida, služeći se pritom analizom pojavnica iz Hrvatskoga nacionalnoga korpusa. Višnja Pavičić Takač, Gabrijela Buljan i Romana Čačija s Filozofskoga fakulteta u Osijeku u svojem su izlaganju upozorile na problematiku nerazumijevanja sadržaja (tekstova) do kojega dolazi uslijed prijenosa leksičkoga repertoara iz engleskoga jezika u pisani diskurs hrvatskih informativnih medija. Autorice su tu pojavu prikazale iz perspektive hrvatskoga čitateljstva različite dobi i zanimanja koje u znatnijoj mjeri nije poznato s engleskim jezikom ili ga uopće ne poznaje.

Na kraju prvoga dana Skupa održano je predstavljanje knjiga autora koji su članovi Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku. Predstavljene knjige objavljene su u prethodnoj godini: *Hrvatsko jezično pitanje danas* autora Anite Peti-Stantić i Keitha Langstona; *Komunikacijska kompetencija* autorice Vesne Bagarić Medve; *Jezična i strategijska kompetencija u stranome jeziku* autorica Višnje Pavičić Takač i Vesne Bagarić Medve; *Hrvatski B1: Opisni okvir referentne razine B1* zbornik skupine autorica koji su uredile Ana Grgić, Milvia Gulešić Machata i Iva Nazalević Čučević; *Hrvatski jezik i jezična kultura* autorica Bernardine Petrović i Anđele Frančić; *Negacija u jeziku* autorice Irene Zovko Dinković; *Distopija i jezik* autorice Rafaela Božić; *Hrvatski u upotrebi* autora Tamare Gazdić Alerić i Marka Alerića; *Standardni jezici i sociolekti u 21. stoljeću* autora Anite Peti-Stantić, Mateuzsa-Milana Stanojevića i Goranke Antunović; *Hrvatski-nizozemski rječnik / Kroatisch-Nederlands woordenboek* autora Radovana Lučića. U večernjim je satima u opuštenijemu okružju organizirano i večernje druženje sudionika skupa u pivnici *Zlatni medo*.

Drugi dan Skupa započeo je plenarnim izlaganjem Augusta Kovačeca s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu koji je pružio uvid u prirodu dvojezičnosti u okviru različitih zajednica, društvenih konteksta i govornika. Autor se osvrnuo na mnoge europske jezike s ciljem ilustriranja interferencija do kojih dolazi uslijed njihove me-

đusobne interakcije. Sociolingvistička sekcija obilovala je vrlo raznovrsnim i dinamičnim izlaganjima, počevši s Damirom Kalogjerom s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu čiji se rad bavio dvojezičnim učinkom u Držićevim djelima. Izlagač je pružio brojne primjere u kojima su se mogle uočiti pojavnosti poput prebacivanja koda, intimnoga posuđivanja, igre riječi i općenito autorovo poznavanje brojnih stilova. Izlaganje Ive Žanića s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu višejezičnost istražuje u domeni hrvatske popularne glazbe. Uporaba posuđenica iz talijanskoga jezika, uspostavljanje metaforičkih odnosa među jezicima, ikoničnost i sociokulturna konotacija samo su neki od elemenata kojima se autor bavio u ovome izrazito zanimljivu i glazbom popraćenome izlaganju. Još jedno zanimljivo izlaganje priredile su autorice Anita Memišević i Mihaela Matešić s Filozofskoga fakulteta u Rijeci obrađujući psovke, njihovu društvenu ulogu, emocionalne koncepte te usporedbu i posuđivanje psovki iz engleskoga jezika. Njihovo istraživanje bavilo se pitanjem do koje mjere i koje engleske psovke upotrebljavaju Hrvati. Mojca Nidorfer Šišković s Filozofskoga fakulteta u Ljubljani u svojem je radu proučavala ulogu digitalnoga diskursa u kontekstu višejezičnosti, navodeći karakteristike diskursa putem elektroničke pošte te prilagođavanje jezika suvremenoj tehnologiji. Autorica se osvrnula i na razvoj komunikacijskih sposobnosti, dok njezino istraživanje proučava sporazumijevanje putem e-pošte kod govornika slovenskoga kao stranoga jezika. Analiza prebacivanja koda u kontekstu tiskanih medija mogla se pronaći u radu Mirte Desnice i Bogdanke Pavelin Lešić s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu i Miriam Miculinić sa Sveučilišta u Parizu. Autorice su provele analizu hrvatskih i francuskih tiskanih medija za žene s ciljem utvrđivanja učestalosti pojave promjene koda te tematika uz koje se najčešće pojavljuje.

Za vrijeme stanke za ručak organiziran je posjet Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, gdje su sudionici, uz pratnju stručne voditeljice, imali priliku razgledati tu bogato opremljenu i nacionalno važnu javnu ustanovu.

Poslijepodnevni dio skupa započeo je plenarnim izlaganjem Jean-Claudea Beaccoa sa Sveučilišta Sorbonne Nouvelle kojim se dovela u fokus važnost međukulturnoga i višejezičnoga obrazovanja u današnjim europskim društvima. Naglasili su se različiti primjeri pomoću kojih se interkulturalnost i višejezičnost mogu uvesti u postojeće kurikulume i načini na koje se mogu razviti kompetencije govornika. U vrijeme stanke organizirana je i posterska sekcija u kojoj je predstavljeno sedam postera s raznovrsnim temama iz područja višejezičnosti.

Novi slijed predavanja započeo je izlaganjem Sanje Čurković-Kalebić s Filozofskoga fakulteta u Splitu koja je u svojem radu obradila vrlo učestalu pojavu svake konverzacije – repetaciju, odnosno ponavljanje. Uz uvodni teorijski okvir autorica je opisala provedeno istraživanje na hrvatskome i engleskome jeziku čiji je cilj bio utvrditi učestalost ponavljanja između dvaju jezika te lingvističke strukture koje se najčešće pojavljuju. U izlaganju Emine Berbić Kolar i Tanje Đurić s Učiteljskoga fakulteta u Osijeku, dislociranoga studija u Slavonskome Brodu, prikazano je istraživanje usvajanja hrvatskoga kao materinskoga te engleskoga kao inoga jezika. Autorice su se bavile višejezičnošću učenika rane školske dobi, njihovim usvajanjem različitih

idioma materinskoga jezika, čimbenicima koji utječu na procese usvajanja obaju jezika te njihovim međusobnim utjecajem. Rad Katice Balenović sa Sveučilišta u Zadru bavio se relativno neistraženim pitanjem razvoja međujezika u učenika u ranoj školskoj dobi te usvajanjem članova u ranome učenju. Uz teorijski pregled pojmova međujezika i komunikacijske kompetencije predloženo je i longitudinalno istraživanje razredne interakcije. Sara Brodarić s Filozofskoga fakulteta u Splitu održala je vrlo zanimljivo izlaganje o utjecaju engleskoga jezika u glazbi, na televiziji te internetu u izvanškolskome kontekstu na školski uspjeh iz engleskoga kao stranoga jezika, pritom naglašavajući prednosti slučajnoga učenja putem medija te preferenciju i stavove učenika prema istima. Još jedno provokativno, i svakako vrijedno spomena, jest izlaganje Radovana Lučića sa Sveučilišta u Amsterdamu u kojemu istražuje vulgarizme u hrvatskome i nizozemskome jeziku. Autor je prvo obrazložio pojmove psovke, kletve, prokletstva i uveo koncept lažnih neprijatelja te predložio kontrastivnu analizu najčešće korištenih vulgarizama u kontekstu hrvatskoga i nizozemskoga govornoga područja. Sanja Simić iz Osnovne škole Milana Šorga u Opatlji zaključila je niz subotnjih predavanja temom 'Kroatoliano – je li to pravi naziv?' u kojoj se bavila pitanjem višejezičnosti u Istri, naglašavajući razmjer između teorije – koja tvrdi kako bi razvoj dvojezičnosti u tome području trebao biti moguć – i stvarnoga stanja – utvrđenoga istraživanjem jezičnoga ponašanja jedne istarske seoske škole.

Po završetku sekcija izlaganja u prostorijama Filozofskoga fakulteta organiziran je domjenak za sve sudionike skupa.

Treći i završni dan započeo je izlaganjima u četiri paralelne sekcije. Višnja Josipović Smojver, Renata Geld, Mateusz-Milan Stanojević i Filip Klubička s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu govorili su o izgovoru međunarodnoga engleskoga jezika s nacionalno prepoznatljivim obilježjima. Uz kontekstni okvir predstavili su istraživanje izgovora engleskoga jezika pet govornika s različitim materinskim jezicima i napravili usporedbu njihova izgovora i hrvatskih obilježja izgovora koji se može prepoznati u međujeziku hrvatskih učenika. Ivančica Banković-Mandić s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu u svome je izlaganju govorila o analizi govorenoga teksta, točnije o prepoznavanju i toleranciji stranoga izgovora u određenim zanimanjima i stavovima prema jezicima. Istraživanjem je htjela utvrditi hoće li višejezični govornici biti tolerantiji prema stranomu izgovoru i hoće li oni bolje prepoznati strane izgovore. Arnalda Dobrić s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu svojim je radom naglasila pitanje važnosti dobrog izgovora u učenju stranoga jezika. U kontekstu višejezičnosti i rasprostranjenosti jezika usmjerila je pozornost na manju posvećenost fonologiji i izgovoru te marginaliziranost govornih vježbi u današnjemu kurikulumu. Autorica je također govorila o verbotonalnoj metodi, pritom ističući njezinu korisnost na putu usvajanja pravilnoga izgovora. Željka Knežević i Ana Šenjug Golub s Učiteljskoga fakulteta u Zagrebu svojim su izlaganjem pružile uvid u višejezičnost, njezinu važnost i kriterije koje je potrebno zadovoljiti za njezino postizanje na obrazovno-političkoj razini. Svojim su istraživanjem ispitale stavove roditelja učenika rane školske dobi prema

učenju stranih jezika radi saznavanja koje jezike roditelji smatraju važnima i koliko bi jezika njihova djeca trebala učiti. Tihana Bagić iz Agencije za mobilnost i programe EU-a u svojem je izlaganju obrazložila pojam višejezičnosti i mobilnosti, pritom stavljajući naglasak na međukulturnu kompetenciju, uzevši u obzir potrebe suvremenoga društva. U svojem je istraživanju htjela utvrditi postoji li poveznica između višejezičnosti i mobilnosti te sastavnica međukulturne kompetencije. Posljednje izlaganje u toj sekciji na skupu održala je Irena Horvatić Čajko s Pravnoga fakulteta u Zagrebu na temu ovladavanja trećim jezikom uz višejezični pristup. Autorica je proučavala utjecaj jezičnih znanja materinskoga jezika i prvoga stranoga jezika na drugi strani jezik i provela eksperiment koji je uključivao rad na zadacima međujezičnoga uspoređivanja na više jezičnih razina te ispitivanje komunikacijske kompetencije u trećemu jeziku. Važno je posebno istaknuti doprinos profesorice Renate Geld, koja je organizirala okrugli stol na temu učenika s posebnim potrebama i ovladavanja inim jezikom u sklopu kojega su se mogla čuti brojna izlaganja o poteškoćama kao što su disleksija, oslabljen vid, sluh i dr.

Zatvaranje skupa obilježeno je završnim govorom predsjednice Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku, Sande Lucije Udier, u kojemu je srdačno zahvalila svim sudionicima skupa, organizatorima i studentima volonterima na trudu, radu i doprinosu te je prisutne obavijestila o održavanju sljedećega skupa HDPL-a. U povodu završetka skupa organiziran je i posjet Muzeju suvremene umjetnosti.